

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40.— K
pol leta 20.— "
četrt leta 10.— "
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvreženja od petit-vrste po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t.j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Regentu Aleksandru pozdrav!

V imenu vsega učiteljstva, ki širom slovenskega dela Jugoslavije pripravlja bodoči rod, da zagospoduje na naši zemlji, kličemo regentu Aleksandru srčno pozdravilo v trenutku, ko stopa med svoj narod in na svoja tla! —

*

Vsi tisoči šolske mladine, ki radostno in ponosno vzklika dobrodošlico mlademu svojemu vladarju — glej, vsi ti so iz naših šol! Šele drugo šolsko leto se nagiblje h koncu, odkar svobodno dihamo pod vladu Karagjorgjevičev, pa je naše vzgojno in prosvetno delo že obrodilo s plemenitimi plodovi. Ni med našo šolsko mladino nikogar, ki bi mu srce ne gorelo za veliko našo domovino, ki bi ne poznal zgodovine našega suženstva, našega osvobojenja in našega ujedinjenja. In ne moglo bi učiteljstvo dati šolski mladini tega, kar danes bogato krasi in visoko dviga v krepstih in v lepoti njene duše, ako bi samo ne bilo lepo in krepstno v svojem notranjem svetu. Naše učiteljstvo stoji na čelu kulturnih delavcev, ki grade trdne, vekotrajne temelje Jugoslaviji!

*

V regentu Aleksandru, ki prihaja v imenu svojega junaškega očeta kralja Petra, gledamo predstavnika našega narodnega jedinstva in naše državne misli. Ne pripogiblremo pred njim tresočih kolen v robstvu in hlapčevanju, temveč ga samozavestno in ponosno pozdravljamo kot sina tistega naroda, ki smo mu sinovi tudi mi; pozdravljamo ga v zavesti, da priznava in uvaža naše prosvetno delovanje in da je z nami vred prepričan o mogočni in sijajni bodočnosti naše domovine, ki ji leto za letom čil in krepsten naraščaj dovajajo naše šole! V naših šolah in z našim delom se neprestano pomlaja in jači naš rod: iz studentev zdravega življenja žubori mlada moč, ki se steka v veličino naših duševnih vrlin in tvorne sile!

*

Na prvem pohodu regenta Aleksandra po Jugoslaviji so najiskrenejši oni pozdravi, ki mu jih pošilja naša mladina. V njegovi mladosti gleda utelešeno svoje hrepenenje po slavnih činih, gleda lepoto in zornost svoje domovine, gleda brata iste matere, ki jo ljubi vdano in resnično, kakor mladino šola uči, da mora ljubiti domovino — ne samo s prazno besedo, temveč z živim dejanjem in s krepstnim življenjem! Pred to mladino stoji nje učiteljstvo: v novo dobo odpira pota novemu rodu, ki ve, da sebi živi na lastni zemlji, da dela za skupnost in zase — telesno jaka, duševno

plemenita! Nimamo in ne rabimo drugega plemstva razen onega, ki ga daje moč duha in sila telesa vsemu narodu! V plemenitem, kulturnem delu našega učiteljstva, ki je namenjeno in posvečeno narodu kot celoti, se kuje prosvetno orožje naših bodočih borb s kulturnimi sosednimi narodi!

*

Iz mraku, žalosti in trpljenja prihaja Aleksandrova pot v sedanje dneve, ki se nad njimi popenja kupola naših uresničenih sanj. Ta kupola raste iz krvi in grobov: spomeniki žrtvovanja za svobodo in življenje! Onkraj sijaja in vzhičenja teh trenutkov — mrak, žalost in trpljenje! Gospodstvo polje, bleskovitost goriškega solnca in razbesnela pena Jadrana — hočete li novih spomenikov žrtvovanja za svobodo in življenje?! In ako prihaja ena pot iz mraku, žalosti in trpljenja do uresničenih sanj — ali ne gre junaštvu bodočih dni isto plačilo, ker hoče in mora samo to, kar zahteva pravica?! Naše šole uče, da je vse naše, koder naši bratje žive; zato so naše šole orožarnice, kjer se napajajo duše z voljo in vztrajnostjo, potrebno boroem pravice, svobode in življenja! Sleherni dan odmeva iz mladih duš zaprisega:

Domovina vedno mislim náte
in na neosvobojene brate!

*

Blagoslovljen bodi Tvoj prihod, regent Aleksander, sin junaka Petra iz slavnega rodu Karagjorgjevičev! Vladar po svobodni volji narodovi! V svojem jeziku Te pozdravljamo, s plameni slovenskih src Te objemamo! Predstavnika našega narodnega ujedinjenja in naše državne misli! Kaj hoče slovenski del jugoslovanskega učiteljstva? Hočemo, da se vse učiteljstvo naše države spoji v mogočno, enotno kulturno silo, ki bo zavestno, namenoma in hotoma vzgajala in učila svobodne državljane v vseh čednostih, krepstih, znanostih in spretnostih, ki so bistveni in sestavni deli vseobče naše moralne in materialne kulture! Hočemo zavestnih, prosvetljenih državljanov, ker smo prepričani, da je moč, slava, bodočnost in blaginja domovine samo v državljanih. Oni so stebri demokratične države, a temelji tem stebrom naj bodo naše šole! Hočemo biti kulturni delavci, ki se zavedamo svojih svetih dolžnosti, a ki se zavedamo tudi svojih pravic! Jaki v sebi hočemo dajati domovini in narodu to, kar imamo in vzmoremo najlepšega in najboljšega. Živeti hočemo, da delamo; delati hočemo, da živimo! To je naše poklonstvo današnji dan, ko stopa regent Aleksander med svoj narod in na svoja tla!

Program prvega kongresa jugoslovanskega učiteljstva v Beogradu.

17. julija:

1. Sestanek delegatov ob 8. predpoldne v Učiteljskem Domu.
2. Zborovanje delegatov glede določitve dnevnega reda za glavno skupščino.
3. Slavnostna predstava v Narodnem gledališču ob 8. zvečer.

18. julija:

1. Otvoritev kongresa ob 9. predpoldne
2. Volitev odborov in odsekov.
3. Pravila udruženja.
4. Volitev uprave novega udruženja.

5. Koncert pevskega zbora ljubljanskega učiteljstva in banket (zvečer).

19. julija:

Izleti v okolico beograjsko in v notranjost Srbije

Kongres v Beogradu.

Dnevi kongresa se bližajo in skoro pride dan, ko nas odpelje vlak ob šumeči Savi dol v Beograd, kjer si podamo roko s tovariši Srbi iz kraljevine, Macedonije in Vojvodine; tam se spoznamo s črnogorskimi, bosanskimi in hercegovskimi tovariši, stisnemo si roko s hrvatskimi, dalmatinskimi in istrskimi brati. Družila nas bo ena misel, vodila nas ena ideja udruženja in ujedinjenja, v to svrhu se sestanemo. Slovesno hočemo dokumentirati, da hočemo biti ujedinjeni ne samo kot državljani, ujedinjenje hočemo pospešiti tudi stanovsko na ta način, da se združi učiteljstvo, ki je dosedaj delovalo organizacijsko sicer v eni smeri, toda deljeno, vzporedno sicer, toda ločeno, — v eno krepko, močno organizacijo, mnogobrojno po številu, enotno po svojih kulturnih smereh.

Svoje stališče smo označili v osnutku pravil Udruženja, ki je bil že objavljen v „Učit. Tovarišu“. Trdno smo uverjeni, da se najdemo na tem temelju, gledajoč pred seboj realne, dosegljive smotre in cilje. Gorki v srcih, poštene v mislih in trdni v volji čakamo kongresnih dni in kličemo: tovarišem in tovarišicam po širni Jugoslaviji: na svidenje na 1. jugoslovanskem kongresu v Beogradu!

J. KOVAČIČ:

O našem udruženju.*

(Tisk in zborovanja.)

O tem predmetu se je do danes že mnogo pisalo in debatiralo, pa žal, da še nismo dospeli do kakih gotovih in zasiguranih uspehov. Poudarjam, da je udruženje prepotrebno tako v interesu našega stanu kakor v interesu države same. Le duševni omejenec in kratkovidnež mu more biti nasprotnik. V naslednjem podajem svoje misli o naši stanovski državni organizaciji.

Kot viden simbol udruženja moramo ustanoviti skupen stanovski list za vse jugosl. učiteljstvo. List bi moral biti tiskan edino le v latinici in sicer iz sledečih razlogov: 1. latinica je in mora biti znana vsakemu srbskemu inteligentu, torej tudi učitelju; 2. marsikateri slovenski učitelj razume Srbo-Hrvata v govoru, pa ne zna cirilice in bi bili članki, tiskani s cirilico za njega neizkoristljivi; 3. pa tudi marsikateri drugi, ki za silo razbira cirilico, bo opustil čitanje daljšega srbskega članka, ker mu je prvič čas predrag in drugič, ker prepočasno čitanje silno otežuje shvatenje tiskanega besedila in v njem podanih misli; 4. cirilica tudi ni znak srbske narodnosti, ampak velja zgolj le kot simbol pravoslavja, torej verskega momenta, katerega ne priporočam poudarjati v našem udruženju; 5. razlika med hrvaščino in srbsščino je tako neznatna, da je lažje niti ne opazi; čemu potem delati na umeten način potom črk plemensko razliko? Razum pač tega ne more opravičiti, kvečjemu se more sklicevati na privzgojeno navado in na neko tajinstveno, nepojasljivo čustvo; 6. če že nimamo enotnega jugosl. jezika, oprimo se vsaj za omenjeno svrhu enotne pisave! Na ta način se bo poznanje srbskega jezika bolj širilo in pospešilo, kar bo vendarle v interesu celokupnosti. Meni gre za jezik, torej za stvar, in ne za črke, ki so le mrtev simbol; 7. vsak nepristranski okulist vam potrdi, da je latinica vizuelno boljša nego cirilica. O tem se lahko vsak sam prepriča. Če poskuša čitati enako velike latinske in cirilične črke (besedilo) iz daljave. Napor vida mu dokaže resničnost moje trditve.

Skupni list naj bi izhajal začetkom po dvakrat na mesec. Poleg njega pa rabimo brezdvomno tudi še pristno pokrajinske liste, ki bi prinašali novice in poročila bolj lokalnega pomena. Na ta način bi tudi ustregli tistim posameznikom, ki brez provincializma ne morejo izhajati, pa paralizirali bi obenem tudi separatizem, ki — mimogrede povedano — ni istoveten s provincializmom.

Pripominjam, da je imelo tudi nemško učiteljstvo stare Avstrije poleg skupnega glasila prav mnogo lokalnih listov, ki mu pa v nobenem oziru niso bili v kvar. Prispevke za pokrajinske liste si naj določi dotično učiteljstvo samo.

* Namenoma rabim izraz udruženje, ker smatram ujedinjenje za drugi cilj, ki ga imamo doseči.

Glede učiteljskih zborovanj bi predlagal sledeče: Okrajna učit. društva naj imajo letno štiri redna zborovanja, pokrajinske organizacije, oziroma učiteljstvo ene in iste pokrajine letno ali vsaj dve letno po eno skupščino, po potrebi tudi kako delegacijsko zborovanje, državno udruženje pa priredi najmanj vsako tretje leto enkrat skupščino z menjajočim se sedežem. Skupščinam pokrajinskega učiteljstva smejo prisostvovati tudi učitelji iz drugih pokrajin s posvetovalno pravico.

Višina prispevkov, kakor često pikolovska pravila o upravi, so za me posiranskega pomena, glavno mi je okvir organizacije ter njegova duševna vsebina: skupno glasilo, mnogoštevilno članstvo, zborovanja, predavanja, izmenjava misli, idej in izkušnji, medsebojna izpodbuda k samoizobrazbi ter sploh blago, vzajemno stremenje mnogih k višjim skupnim smotrom!

In naši cilji so tudi res visoki: napolniti imamo posodo novoustanovljene države s pravo duševnostjo, prosvetnostjo in z duhom skupnosti, da noben vihar ne bi bil v stanu, razdreti našo stavbo. Ako storimo v tem oziru svojo stanovsko in državljansko dolžnost, bomo delovali skoraj nezavedno tudi v smislu pacifikacije. Evrope, kajti država z duševno zrelim in edinstvenim prebivalstvom je najboljša jamstvo za mir ter sigurno sredstvo napram apetitu pohlepnih in škodoželjnih sosedov po — tuji lastnini! Slabotne države so bile skoraj vedno vzrok vojnih zapletov, kakor nas zgodovina uči. Zategadelj dobro umimo svoje prevažno poslanstvo, kajti s tem izkažemo ne le svojemu troimenskemu narodu, ampak evropskemu prebivalstvu sploh najlepšo človekoljubno uslugo!

Vsaka organizacija je plod človeškega intelekta. Čim višji intelekt, tem boljša in obsejnejša mora postati organizacija. Osvedočimo torej z dobro in jako organizacijo svojo inteligentnost! To nas bo dvignilo v oči naroda in spoštovanje njegovo bo nam zagotovljeno!

Mnogo, premnogo dela nas še čaka. Lotimo se ga z veseljem in ljubavjo do njega samega, plačilo pa nam bo v prvi vrsti dajala zavest, da smo izvrševali dolžnost kot duševni izgraditelji svoje očetnjave!

FRAN ERJAVEC:

Skrb za vajence.

Te dni razpošiljajo podružnice „Drž. posredovalnice ze delo“ na vsa šolska vodstva posebne vprašalne pole, tikajoče se posredovanja vajencev. Akcijo je priporočil tudi višji šolski svet. Kot t. č. vodja tega urada se čutim poklicanega, da izpregovorim tudi na tem mestu nekaj besed o tej važni panogi socialnega skrbstva in zainteresiran s tem zanj najširše učiteljske kroge, saj je ona velikega humanitarnega, socialnega, narodnogospodarskega in vzgojnega pomena.

Kakor znano, se za to zadevo doslej pri nas ni brigal nihče. Šolo zapuščajoci otrok je bil prepuščen popolnoma samemu sebi in tudi starši niso vedeli, kam bi se obrnili za svet in pomoč. Tako je odšel vsak k prvemu mojstru, ki ga je hotel sprejeti v pouk. Pri tem pa ni nihče vprašal, ima li deček (oziroma deklica) za svoj prihodnji poklic tudi vse potrebne duševne in fizične kvalifikacije ali ne, in nihče se ni oziral na to, je li dotični mojster tudi sposoben vzgojiti iz dečka pridnega, poštenega in sposobnega pomočnika.

Kdor pozna dosedanje tozadevne razmere pri nas, ve, da je baš vajenško vprašanje eno izmed najbolj perečih in žalostnih. Zlasti po deželi so bile te razmere ponekod že kar prepatriarhalne. Prvo leto je nadomeščal vajenec pestunjo, drugo leto služkinjo, tretje leto hlapca in šele četrto leto je prišel pravzaprav k pouku v delavnico. Nekoliko bolje je bilo le v onih redkih krajih, kjer so imeli obrtno-nadaljevalne šole.

Pa tudi sicer je bilo za vajenca slabo preskrbljeno. V delavnici ga je lasal, klofuta! vsak, od gospodinje preko gospodarja in pomočnikov do starejih vajencev. Izven delavnice se pa za vajenca navadno ni brigal nihče. Bil je prepuščen deloma samemu sebi deloma najdvomljivejši družbi. O tem jasno govore porotne in sodnijske razprave, zlasti pa mladinska sodišča.

Te razmere so v bodoče nevzdržne. Kakor je sprejela država skrb za vzgojo

mladine od 7.—14. leta, tako mora skrbeti tudi za njeno nadaljnjo vzgojo dotlej, dokler ne stopi ta mladenič, oziroma mladenka popolnoma v življenje. Tega naziranja niso le socialni politiki, ampak predvsem pedagogi in tudi pri nas je sprožilo učiteljstvo v tem oziru že marsikako lepo misel.

Prepričan sem, da bo šlo iz teh ozirrov naše učiteljstvo zgoraj navedeni strogo humanitarni, vzgojni in socialno politični akciji z veseljem na roke in jo podpiralo po vseh svojih močeh. Njen namen je dobiti v roke popolnoma vso regulacijo vajenškega trga. V ta namen se bo razposlalo vsako leto pred koncem šolskega leta na vse ljudske šole posebne vprašalne pole, enako na vse mojstre in tvrdke, da se na eni strani dožene ponudba vajencev, na drugi strani pa število prostih mest. Ko bodo ti podatki zbrani in zadobljen celotni pregled, se začne obravnavati prigrasov. „Državna posredovalnica za delo“ ima v to svrhu predvideno posebno komisijo za izbero poklicev, v kateri bi sedel zastopnik „Državne posredovalnice za delo“, en šolnik, en zdravnik, en zastopnik delavskih organizacij in en zastopnik obrtne zbornice. Pred to komisijo bi prišel potem vsak poedini prigras, kjer bi se ga podrobno obravnavalo. Najprej bi se dognalo, je-li deček fizično sposoben za navedeni poklic ali ne, da ima li upanje, da si ustvari v dotičnem poklicu kedaj primerno lastno existenco ali ne, dalje koji mojster bi bil zanj najprimernejši. Vsega tega letos najbrže še ne bo mogoče izvesti, pač pa: drugo leto; a v kljub temu se bo skušalo že letos postopati v tem oziru čim najrigoroznije. Obravnavo posameznih prigrasov bo tekom poletja izvršena in na jesen, meseca septembra, se potem nakazejo vsem učencem mojstri, deloma tudi že preje.

Velike važnosti pri vsej akciji je, da so vse rubrike vprašalne pole čim najvestneje izpolnjene. V to svrhu prosim vse gg. učitelje, da blagovolijo učence točno poučiti o njeni važnosti in pomenu. Enako naj učenci posredovalnici takoj naznajo, če bi med tem odšli že sami v uk h kakemu mojstru, da mu posredovalnica ne bo zamenjala primernege mesta. Če bodo tu sodelovali po svojih močeh vsi prizadeti faktorji, sem uverjen, da bo uspeh najlepši, vpliv pa najdalekosežnejši, kajti sčasoma bo poizkušala „Drž. posredovalnica za delo“ iniciativno nastopiti tudi še v drugih pogledih vajenškega skrbstva.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

+ Kongres v Beogradu. Legitimacije za železnico so došle. Udeleženci iz Ljubljane in bližnje okolice naj jih osebno dvignejo v pisarni strokovnega tajništva Zaveze. Zunanjim udeležencem jih razpošljemo prihodnje dni po pošti. Natančen vozni red objavimo v prihodnji številki „Uč. Toy.“, ki izide 8. julija.

Društvene vesti.

+ Zborovanje ljubljanskega učiteljstva. Kratek poziv je zadostoval; v telovadnici I. m. d. ljudske šole se je zbralo nad 150 ljublj. tovarišev in tovarišic, — 16 jih je odsotnost opravičilo — da protestirajo članku, ki ga je pod naslovom „Razočaranje“ prinesel „Slovenec“ dne 20. junija. Članek ki je naperjen proti uradnemu poročilu višjega šolskega nadzornika E. Gangla, žali tudi pri konferenci navzoče učiteljstvo.

Tovariš predsednik otvori zborovanje in poroča: Nesrečen element je zagrešil v dnevniku „Slovenec“ dne 20. junija sledeči članek: „Razočaranje“. Na okrajnih učiteljskih konferencah naj bi okraj. šol. nadzorniki poučevali učiteljstvo v vseh šolozadevajocih zadevah. Veselilo se je učiteljstvo mestne okrajne konference, ker je pričakovalo, da sliši po tako slovečem možu res kaj klenega. Pa koliko razočaranje! Iz pedagogike nič, iz didaktike nič in tudi iz metodike nič. Ves Ganglov referat je izzvenel v praznih frazah. Skoraj me je sram, ker so poslušali te plevce celo profesorji z učiteljskega. Kakšno šodbo si bodo ustvarili o učiteljstvu, če se višji šolski nadzornik, ki bi moral stati na višku pedagoške vede, tako diskreditira. Taki prazne fraze bi morda nekoliko učinkovale po par litrih pri Stepiču v Šiški — ne pa na uradni učiteljski konferenci. Prav je zadel učitelj, ki je Gangla po tem nastopu označil takole: Kar je D'Annunzio v italijanski armadi, to je Gangl v našem šolstvu. Veliko boljše sta bila referata tov. Rapeta in Kunaverja in je učiteljstvo

izreklo željo, da se objavita. Ganglov referat te časti ni dosegel in je res boljše, da ga ne razgahi. Učiteljstvo, ki je slišalo tudi referat višjega šolskega nadzornika Dr. Poljanca, je povešalo oči. Ugled učiteljskega stanu zahteva, da nam na višji šolski nadzornik ne bode točil več take li monade. — O takih osebnih napadih, ki ponižujejo našega, po nas samih izbranega moža, v katerega imamo glede šolstva in dobrobiti učiteljstva neomejeno zaupanje, se čuti naš stan globoko užaljen. Odločno in brezobzirno povemo, da bomo vsikdar in proti vsakomur z vso resnostjo in z vso močjo, ki jo nudijo naše stanovske organizacije in naš stanovski ponos in naša zavednost ter ugled učiteljskega stanu, katerega si v javnosti ne pustimo blatiti nikjer in po nikomur — storili svojo dolžnost in se ne bomo strašili najskrajnejših konsekvenc, da izvojujemo osebno svobodo možu, kadar nastopa kot naš predpostavljeni v svoji službeni funkciji.

Članek sam po svoji famozni vsebini je tako nizkoten, da bi bilo nas nevedno izgubljati o njem najmanjšo besedo, sad je moralno pokvarjena duše. Mislim, da imamo vsi toliko stanovskega ponosa da le pomilovalno zremo na dotičnega duševnega reveža in vse tiste njegove privržence, ki morejo kaj enako podlo nizkega zagrešiti. S toliko večjim gnjevom in z žalostjo v duši pa moramo obžalovati in pomilovati krivce tedaj, če nosijo njih nevedno, a nam prevzvišeno ime učitelj. Vaša udeležba in pritrjevanje mojim izjavam mi spričuje, da je ljubljansko učiteljstvo stanovsko zavedno in pripravljeno braniti čast in poštenje svojega, za šolstvo vnetega moža, katerega zaupamo in bomo zaupali, dokler bo hodil po tej pti poštenosti. Zavedajo naj se vsi nasprotniki učiteljstva da smo močni dovolj, da bomo izvojevali pravo prostost svojim predstojnikom in nam samim.

Napad je toliko nizkotnejši, ker vlačí uradno, povsem strokovno stvar na pot političnega strankarstva z namenom razvneti med vrstami učiteljstva nov razdor, nove prepire in neslogo tudi v strogo strokovno-stanovskih zadevah. — Naša pot je k solidarnosti, k toleranci v skupno stanovsko nepolitično organizacijo. Nasprotnikom učit. stanu je naš program neljub, zato jim je tudi vsako, še tako nizko sredstvo dovolj dobro, da naš ugled in slovo uničijo. Deviza političnih strank je: „Ubij svojega nasprotnika! — naša stanovska deviza pa bodi: „Vzljubimo se v slogi naši“

Tajnik prečita na to resolucije, ki jih prinašamo na drugem mestu, katere je učiteljstvo z burnim odobravanjem sprejelo. Naslednji dan je odšla deputacija učiteljstva na višji šolski svet in je višjemu šolskemu nadzorniku izrekla obžalovanje na vse obsojne vrednim napadom.

+ Savinjsko učit. društvo je zborovalo dne 17. junija v Gomilskem ob lepi udeležbi. Po pozdravu tov. predsednika nam je ta izročil tudi pozdrave tov. Rožanca iz Srbije in Sevnika iz Koroške. Vračamo enako tovarišem z željo: Setev jugoslovanskega jedinstva naj raste in zorli!

Saleškemu učit. društvu hvala za vabilo in na svidenje na Oljki!

Resolucije, koje je sprejelo učit. društvo za Maribor in okolico, so bile razgovarjane in tudi od našega društva sprejete. Jugoslovanskemu učitelju bodi stanovska edinstvo višek organizacije!

Učiteljsko razsodišče: Savinjsko učit. društvo se strinja z uvedbo »Učitelj. razsodišča«, predlaga pa nekatere spremembe v poslovniku. Tozadevni predlogi so bili stavljeni po tov. Mejovšku, in sicer:

K členu II:

1. Posebna anketa, n. pr. sedanji odbor „Pokrajinskega razsodišča“, naj sestavi seznam vseh dejanj, ki jih je smetrati kot nečastna, bi bila tudi sodnim potom kaznjiva. Po potrebi naj to ugotovi tudi sodni izvedenec.

(Ta predlog ima namen, da bi „Učit. razsodišča“ pri enakih dejanjih tudi enotno postopala.)

2. Zoper učiteljstvo vlozene ovadbe in pritožbe na okr. šol. svet, ki vsebujejo obsojanja nečastnih dejanj, naj se odstopijo »Društvenemu razsodišču«. Šele po preiskavi in izjavi istega, naj se uvede kazensko postopanje šolske oblasti, zoper osebo, oziroma isto oprost.

K členu IV.

1. V vsakem okr. glavarstvu naj se osnuje »Okrajno učit. razsodišče«, čigar odbor volijo vsa učiteljska društva, dotičnega okraj. glavarstva. Uprava bodi taka:

a) Društveno učiteljsko razsodišče.

b) Okrajno učiteljsko razsodišče.

c) Pokrajinsko učiteljsko razsodišče.

K členu VIII.

1. Določa naj se, katere zadeve naj rešujejo posameznika »Učit. razsodišča«. »Pokrajinsko razsodišče naj vrši posle prizivnega senata.

Prizivi nižjih razsodišč naj se predložijo »Prizivnemu senatu«.

2. Vsak član razsodišča je z obljubo in pismeno izjavo vezan, na tajnost obravnave in razsodb.

3. Razsodbe naj se dostavijo strankam pisмено.

Po tov. Lorberju je bil stavljen predlog, da naj se šolski voditelji oproste dolžnosti samostojnega klasificiranja podrejenega učiteljstva. Predlog je bil sprejet.

„Načrt zakonov“, objavljen v 23. šte. „Tov.“, bo obravnavan pri prihodnjem zborovanju. Tov. predsednik priporoča temeljito proučevanje istega!

Tudi o »Samopomoči« smo govorili, in si povedali, da nam deželanom, ni v veliko pomoč. — O priliki prihodnjega zborovanja sumiramo svoja mnenja napram Samopomoči.

O priliki kongresa v Beogradu bo zastopala naše društvo tov. J. Ahtikova.

Delegatom za celjsko zborovanje sta bila voljena tov.: Jakše in Petrak. Namestnikom: tov. Brišnikova in tov. Zotter.

Končno beležimo: V 16. št. »Učit. Tov.« je bil objavljen članek: »V Srbiji in pri nas«. Ta članek je radi nespornosti povzročil nespornost. — Zadeva se je razjasnila in tovariški poravnala. — Tajnica.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v soboto dne 10. julija 1920 ob poluštirinajsti uri v šolskem poslopiju na Zidanem mostu po nastopnem sporedu: 1. Zapisnik. 2. Društvene in stanovske zadeve. 3. Načrt za preosnovo pravil okrajnih učiteljskih društev. 4. Razgovor o »Načrtu zakona o narodnih šolah za kraljevino SHS«, predelanem po Zavezi. 5. Volitev društvenega učiteljskega razsodišča. 6. Slučajnosti in predlogi. Ob 13. uri pevska vaja. Z ozirom na pri zadnjem zborovanju izraženo željo, da naj zboruje društvo še enkrat v tekočem šolskem letu, pričakuje polnoštevilne udeležbe — odbor.

+ Belokranjsko učit. društvo je zborovalo dne 27. maja t. l. v Metliki; ker pa ni bil dnevni red tega zborovanja izčrpan, pa 19. t. m. v Semiču. Dnevni red je obsegal volitve, referat o jugoslovanski ornamentiki in drugo. 1. Tov. Račič je poučno in zanimivo referiral. Predavanje je oživil z raznimi risbami, predlogami, vezinami v originalu itd. 2. Delegati za Zavezino zborovanje v Celju: Barle, Bevkova, Račič, namestniki: Gostiševa, Jurečič, Novak. 3. Učiteljskega kongresa v Beogradu se udeležita Blinčeva in Novak. 4. Volitev v društveni odbor: Barle, predsednik; Vrtačičeva, podpredsednik; Megušarjeva, blagajničarka; Bukovčeva, tajnica; Erzincva, odbornica. 5. Volitev v učiteljsko razsodišče: Barle, predsednik; Megušarjeva, namestnica; Vardjanova in Račič, prisednika; Jurečičeva in Gruden, zastopnika strank. 6. Soglasno se je sprejela resolucija: Pripoznali bomo javno kvalifikacijo, izvršeno le od okrajnih in višjih šolskih nadzornikov. Istotako so se sprejele vse resolucije, katere nam je predložilo »Učit. društvo za Maribor in bližnjo okolico«.

+ Društvo upokojenega učiteljstva je imelo svoj letni občni zbor dne 16. junija t. l. v šoli na Ledini. Po predsednikovem nagovoru in pozdravu je poročal tajnik A. Javorščak, ki pravi, da je društvo napredovalo. Ono šteje danes 128 pravih in osem podpornih članov, to je 14 več nego ob zadnjem občnem zboru. Podpornina članoma Fr. Ivanču z vsoto 53 K in K. Hrovatu z vsoto 10 K izrekamo posebno zahvalo.

Med letom je umrlo pet članov; zadnji je bil 18. smrtni slučaj od l. 1912. Iz okupiranega ozemlja se je moralo nekaj članov črtati, ker ne plačujejo.

Odbor je sestavljal in odpošiljal razne prošnje na višja šolska oblastva, prošnje, ki se tičejo gmotnega stanja, vsled katerega so žal upokojenci dandanes zelo, zelo nazaj potisnjeni. Kdaj nam zasije tozadevno miljeje sonce, ne vemo.

Blagajnik S. Punčah poroča, da je izplačal po umrlih članih preteklega leta skupno znesek 930 K; v rezervni sklad »Zaveze« 100 K in poravnal 117 K režijskih stroškov, ki so se vsled dragine tako zdatno pomnožili. Poleg dohodkov v znesku 2098,23 K je bilo izdatkov v znesku 1396 K 68 vin., nakar preostaja svota 701,55 K. Vpeljati je bilo treba čekovni promet. Odbor je bil dalje prisiljen povišati plačevanje ob smrti članov znesek od 2,30 K na 2,60 K, kar je občni zbor naknadno in soglasno odobril. Zbor je vobče izrekel svoje mnenje, da je povisek premajhen ter naročil odboru, da proučava do prihodnjega občnega zbora, kako in za koliko naj se še prispevek dvigne z namenom, da bo pogrebna podpora za pokojnikom večja in da se morejo režijski stroški kriti.

Odbor je vpeljal tudi pri sprejemanju novih članov zdravniški certifikat, čemur zbor tudi naknadno in soglasno pritrdi. Skazalo se je, da se je hotelo društvo zlorabiti.

Pregledovalca računov sta našla dohodke kakor izdatke vse v polnem redu.

Izvolitev novega odbora se je izvršila po vzkliku ter je ostal dosedanjí nadalje. Na mesto gospe Felic. Kokalj je stopil v nov odbor Ivan Lokar.

Ce bi imel kaj potožiti, rekel bi: Tovariši(ice)! Malo več zanimanja, malo bolj se udeležite obč. zbora, da se vam ne bo treba potem s praznimi besedami opravičevati!

S. P.
+ Učiteljsko društvo za ljubljansko okolico je zborovalo 16. junija 1920 v Ljubljani v telovadnici šole na Ledini ob obilni udeležbi (66 članov). Predsednik tov. Žirovnik je toplo pozdravil navzoče ter predaval nato o splošnem položaju učiteljstva in prav poljudno in poučno o razviku ljudske šole ter o zgodovini našega stanu. Izbornemu poročilu je sledilo splošno odobravanje in so vsi navzoči izrekli željo, da priobčijo tovariš Žirovnik svoje poročilo v podlistku Učit. Tovariša. Predsednik se je spomnil umrlih ravnateljev Bež-

ka in Schreinerja, katera sta s svojim pedagoškim delovanjem povzdignila šolstvo na visoko stopnjo. Navzoči so zaklicali: »Slava njihovemu spominu!« Delegatom za Zavezino zborovanje v Celju sta bila voljena tov. Urbančič iz Polhovega Gradca in gospa Majer-Hromec iz D. M. v Polju; namestnikom pa tov. Kumelj z Viča ter tovarišica gđ. Kalanova iz Št. Vida.

Tov. Engelsberger je predaval »O idejni strani dobrovoljskega pokreta v Rusiji«. Njegovo predavanje je bilo jako zanimivo in je bila želja vseh, da se tudi to predavanje priobči v »Učit. Tov.«.

Občni zbor je sprejel sledeče predloge, ozir. resolucije: (Žirovnik): 1. Vsi učitelji moramo biti v stanovskih, posebno materialnih zadevah strinjani, da se nam ne godi krivica. Pozdravljamo torej Udruženje vsega jugoslovanskega učiteljstva v eno telo — eno društvo. Dokler pa to udruženje ni izvršeno, ostanejo učit. društva, kakoršna so na do sedaj pod vodstvom »Zaveze«. Jednot. pravila okr. učit. društev se potrdijo. Članarino naj pobira tajništvo »Zaveze«, katero potem pošlje društvom njihov delež.

2. Voditelj šole mora biti posebno zmožen in vzoren učitelj in kot tak prijatelj in oče svojim prideljenim učiteljem. Tak vodja pa ne more in ne sme javno grajati svojih tovarišev, nego raje kar med štirimi očmi, v potrebi tudi pri domačih konferencah, a le v skrajni sili pred višjo gosposko. Zato pa zbor sklene: Viš. šol. svet se naprosi, da odveže voditelja šole dolžnosti sodelovati pri javni kvalifikaciji njegovega učiteljstva.

3. Učitelj se ne vtikaj v politiko in njene spletke. Kot kulturni delavec mora biti v javnem življenju nad političnimi strankami in lahko sodeluje pri vsaki kulturni prireditvi in rad pomaga vsakemu stanu do napredka. Kmeti bodo učitelji najbolj podpirali, če bodo imeli lepe šol. vrte, velike drevesnice in zbirali mlado in staro pri gospodarskih predavanjih. Politično sodelovanje pa učitelji odklanjajo.

(Mikuš): 4. Zveza učit. društev naj naprosi viš. šol. svet, da se daje učiteljskim prednost pri vzprejemu v učiteljske tečaje, ker učiteljski, ki vstopi že z veseljem do stanu v učiteljske, bo pač boljši šolnik, kakor pa kak gimnazijec, ki samo zaradi hitre lastne preskrbe vstopi v stan.

5. Na deških šolah naj se da prednost moškim prosilcem zlasti v mestu.

(Urbančič): 6. Zastopniki učiteljstva v viš. šol. svetu se pozivljajo, da dosledno pri sodelovanju pri sestavi važnih odredb zbero mnenja okr. učit. društev. 7. Glede nadziranja učiteljstva po voditeljih šole se izreka občni zbor za resolucije ljubljanskega učit. društva.

(Mihelič): 8. Predsednik naj izposluje, da se izvrše volitve učiteljskih zastopnikov v okr. šol. svet.

(Korbar): 9. Naše društvo naj posreduje pri »Zavezih«, da ta izposluje na merodajnem mestu, da imej učiteljstvo ne samo aktivne, ampak tudi pasivno volilno pravico.

10. Zaveza deluj na to, da se za mesto okr. šol. nadzornika za naš okraj vzamejo v poštev v prvi vrsti tovariši: Kante, Trošt, Rape.

(Štranc): 11. Učit. društvo ljub. okolice je mnenja, da naj bo »Učit. Tovariš« stanovsko glasilo in naj po možnosti na osebne napade le kratko odgovarja.

(Engelsberger): 12. Današnji občni zbor izreka soglasno zaupnico viš. šol. nadzorniku tov. Ganglu. Ta predlog je bil sprejet z vsem navdušenjem in učiteljstvo je z burnim odobravanjem in ploskanjem pokazalo, kako cení svojega viš. šol. nadzornika in kako nad vse priljubljen mu je tov. viš. šol. nadzornik Gangl.

Predsednik je pozdravil med zborovanjem došlega okr. šol. nadzornika M. Kanteta, ki je pokazal, da ve ceniti delo učiteljstva in ki kot njegov pravi prijatelj, če le možno, poseča učit. zborovanja ter dviga moralno zavest učiteljstva. G. nadzornik je povedal, da radi gmotnih razmer ne bo letos okr. učit. konference, pač pa je mogoč sestanek vseh voditeljev šol v okraju. — Vse zborovanje je bilo jako živo in ter je podalo živo zanimanje učiteljstva za povzdigo šole in našega stanu.

Naš starosta predsednik tov. Žirovnik, ki je z mladeniško spretnostjo vodil zborovanje, je imel prav, ko je poudarjal v svojem znamenitem, aktualnem poročilu: »Sreča naroda, slava domovine naj bo naš cilj!« — Takih zborovanj si želimo večkrat. — Tajnik.

+ Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo v Ptuj v četrtek 10. t. m. Dasi se nam zjutraj, ko smo deželani morali priti za potno palico, ni obetal lep dan, je bila udeležba prav povoljna. Od nenavzočih tovarišev(ice) smo zabeležili tudi nekaj takih, ki jih še v tekočem šolskem letu sploh nismo videli pri zborovanju. To so onl, ki prežijo samo na sad organizacije, za vse drugo se pa ne brigajo. Pri letnem poročilu bomo imena takšnih brezbriznežev objavili.

Tov. predsednik Klemenčič je ob otvoritvi zborovanja izrazil veselje na tako dobri udeležbi in nato prečital dopisa rodbine preminulega ravnatelja Schreinerja, v kojih se izreka učiteljsva zahvala za udeležbo pri pogrebu in za izraženo sožalje potom društvenega predsednika. Spominjali smo se preminulega odličnega in veledelavnega slovenskega pedagoga in pisatelja, katerega ni dičil zlati avstrijski zaslužni križec za njegove velike zasluge na šolskem polju. Slavimo ga le dela njegova in slovensko učiteljstvo ga črpa in deli v blagem in častnem spominu.

Čitanje drugih dopisov je sledilo interesantno nadaljevanje referata »O izpolnitvi zdravstve-

nega pouka v ljudskih šolah«. Predavatelj gospod okrajni zdravnik dr. Vrečko s tem referatom ni dal le jako praktičnega navodila za zdravstveni pouk v ljudskih šolah, temveč je tudi dokazal, da je učiteljstvo važni faktor, ki naj pridobi navedeno, da bo imel zaupanje v zdravstvene predpise in se tako varoval raznovrstnega okuženja. Na splošno željo navzočih bode gospod zdravnik svoj referat objavil v listu »Zdravje«, katerega izdaja društvo za čuvanje narodnega zdravja in ga ima vsaka narodna šola. Gospod referent nam je nadalje tudi obljubil, da bo nam pri zborovanjih v bodočem šolskem letu nudil predavanja za posamezne vsakdanje bolezni.

Nato nam je tovariš predsednik podal svoje misli, kako naj šolski vodja postopa pri usposobljenostnem ocenjanju učiteljstva. Omenjal je razne tozadevne glasove iz Učit. Tov., a on si je zbiral srednjo pot, po kateri ne bi bilo šolskim voditeljem težavno se odzvati ukazu, če je učiteljstvo na šoli po svojih močeh delavno, kolegijsko in skrbno za to, da varuje čast svojemu stanu. Večinoma smo se strinjali z dodatnim predlogom tov. Majcena, da naj šolski nadzornik ob priliki inspekcijske konference v navzočnosti vsega učiteljstva sporazumno s šolskim vodstvom klasificira delovanje posameznih učnih moči.

Na predlog tovariša nadzornika Flere se je soglasno sklenilo naprositi Zavezo: 1. Naj predlaga pri višjem šolskem svetu, da odredi okrajne uradne konference šolskih vodstev, kjer bi se posvetovalo in sklepalo v enotnem postopanju pri usposobljenostnem ocenjevanju učiteljstva.

2. V ta namen naj se skličejo v najkrajšem času tudi vsi okrajni šol. nadzorniki na sestanek.

3. Rok za predložitev službenega popisa od strani ravnateljev in šolskih vodstev naj se podaljša.

Za delegate za Zavezino zborovanje so se določili: Flere, Kveder, Seligo, za namestnike pa Zolnir, Žihar, Voršič.

Učiteljskega kongresa se bodo udeležili: Flere Pavel, Flere Nika, Kveder Drago, Zolnir Ivan in Zolnir Oskar. Hvaležno so odklonili gmotno podporo iz društvene blagajne ali iz žepov društvenih članov.

Tovariš nadzornik Flere poroča, da se je oživelo društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb za sodni okraj ptujski. To društvo prevzame tudi oblastno zaščito dece kot krajevno zaščito ter bo v tem oziru delovalo kot uradni organ državne uprave. Nadeja se, da bo učiteljstvo storilo vse, da bo to važno človekoljubno društvo krepko uspevalo.

Nato je bil sledeči predlog vrle tovarišice Seligove soglasno sprejet: Učiteljsko društvo za ptujski okraj zavrača predloge tov. Brinarja in Serajnika iz Celja. 1. Niti za vzdržanje discipline, niti za zastopanje v javnosti ni treba na dekliških meščanskih šolah ravnatelja in druge moške moči.

2. Strokovno učiteljstvo na dekliških meščanskih šolah naj uživa iste prejemke kakor strokovni učitelji. Istemu delu, isto plačilo.

Po razgovoru z gimnazijskim ravnateljem Vajdo in z ravnateljem deške meščanske šole Kvedrom glede vstopa učencev ljudske šole v te zavode je predsednik zaključil lepo vspelo zborovanje.

Čas nam ni dopuščal, da bi se seznanili z referatom tov. nadzornika »O smernicah za sestavo podrobnega učnega načrta; sklenili smo pa, da se 5. avgusta snidemo. Upamo, da bo imenovano predavanje, ki je velikega praktičnega pomena in bo pospešilo tozadevno enotno postopanje v šolskem okraju, privedlo vse tovariše v Mladiko v Ptuj. Razven tega še čaka mnogo važnih zadev rešitve, Toraj le vkup, le vkup ...

Tovarišica blagajničarka bode četrte ure pred zborovanjem pobirala članarino. Vsak naj plača kolikor še doiguje za tekoče leto, sicer društvo ne more izpolniti svoje dolžnosti napram Zavezim.

Janko Lešnik, tajnik.

+ Učiteljsko društvo za marbreški okraj je zborovalo v četrtek 10. junija 1920 v Maribregu. Udeležba je bila povoljna; zbranih je bilo 26 članov, odsotni so bili 4 radi bolezni, 2 pa sta bila nujno zaposlena drugod.

Predsednik tov. Mirko Lešnik je otvoril zborovanje ob pol 10. uri, pozdravil navzoče, v prvi vrsti g. predavatelja dr. Ljud. Pivka iz Maribora. Nato je podal kratek pregled o delovanju društva od zadnjega zborovanja; naznanil, da je zborovanje, sklicano za dne 22. aprila 1920 radi železničarske stavke izostalo, ker vsled te ni mogel priti predsednik sam, ki je zaposlen tačas na Korškem, kakor tudi ne g. predavatelj iz Maribora; skrajno slabo vreme pa je zadržalo večino drugih članov. Predsednik se spomni smrti našega največjega pedagoga in neutrudljivega delavca na pedagoškem in splošno kulturnem polju, g. ravnatelja H. Schreinerja. V znak žalosti so zborovalci ustali in zaklicali velikemu možu, ki ga bode vsak, kdor ga je poznal, ohranil v prijetnem spominu, trikratni »Slava!« — Nadležje omeni predsednik, da je okrajni zastop marbreški v seji dne 4. aprila 1920 v svesti si, da bode šolske zadeve v okraju najlažje zastopal šolnik, izvolil njega kot člana v okrajni šolski svet marbreški. — Zraven zastopnika učiteljstva tov. Simona Viherja je torej član okr. šolskega sveta tudi naš predsednik, kar nam je porok, da marbreški okrajni šolski svet ne bode deloval proti šolstvu in učiteljstvu.

Ko so se rešili dopisi je predaval g. dr. Pivko na splošno zadovoljnost vseh navzočih o temi: Stremljenje Jugoslovancev po kulturnem in knjižnem edinstvu. Z bistrim očesom je pogledal g. predavatelj v preteklost, nam predložil vse okol-

nosti, ki so ovirale ali pospeševale naše ujedinjenje, obrazložil nam kot naravno posledico vsega naš današnji položaj in preroško napovedal naše popolno ujedinjenje na tem polju, ki ga ne bode zadržala nobena sila. — Zanimivim, poldrugo uro trajajočim izvajanjem, so sledili navzoči z napeto pozornostjo.

Pretresla so se nato pravila za učiteljska društva ter se predručila v toliko, da bodo tudi za naše razmere primerna.

Tudi naredba glede javne kvalifikacije se je vzela v pretres ter so se sklenile sledeče resolucije:

1. Učiteljstvo marbreškega okraja pozdravlja naredbo o javni kvalifikaciji z dne 23. aprila 1920, ker se je z izdajo te naredbe izpolnila večletna in popolnoma utemeljena želja učiteljstva. V svesti smo si, da je poverništvo izdalo to naredbo v najboljši veri, ustreči z njo učiteljstvu. Opozarjamo pa, da bi bilo primernejše, da ocenjuje učiteljstvo z redi samo nadzornik. Če se že zahteva ocena po šol. voditeljih, naj bode ta le informativna in splošna, ne pa precizna v redih, ker bi tako precizno razredovanje od dveh faktorjev izzvalo lahko spore med vodji, nadzorniki in podrejenim učiteljstvom.

2. Ocenjevalna komisija se naj omejuje izključno le na šolsko delovanje učiteljstva.

3. Vsakemu nadzorniku se naj določi le toliko šol, da bode lahko samostojno ocenjeval podrejeno učiteljstvo.

4. Vsakemu učitelju bodi dovoljen vpogled le v njegovo polo.

Delegatom za zborovanje »Zaveze« se doioči zraven predsednika še tov. V. Porekar, namestnikom pa tov. J. Golob.

Soglasno so se sprejele resolucije, ki so bile že sprejete pri zborovanju učiteljskih društev v Mariboru, Velikovu in Pliberku glede našega stališča v stanovski organizaciji.

Sklene se še nadalje, da izdelajo vse šole okraja zemljevide domačega okoliša ter se tako zberejo vsa krajevna imena v okraju. Na podlagi teh zemljevidov se naj izdela potem zemljevid okraja in zberejo se naj vse pravljice, znane v okraju. Tov. Porekar bode zbral do prihodnjega zborovanja snov za telovadbo in bode poročal o tem pri prihodnjem zborovanju. Sklenilo se je priporočiti, da se izdaja poseben »Uradni list za šolstvo«. V spomin H. Schreinerja se daruje znesek 200 K učiteljskemu konviktu iz društvene blagajne. — Tajnik.

+ Kamniško učiteljsko društvo je zborovalo dne 17. junija 1920 v šolskem poslopiju v Radomljah. Kljub izredno slabemu vremenu se je zbralo 25 društvenikov. Tovariš Tomo Petrovec je s prišrnim pozdravom otvoril zborovanje.

Po tem pozdravnem nagovoru se je prečital zapisnik zadnjega občnega zbora ki se je odobril.

Na dnevni red je prišla potem volitev delegata za učiteljsko zborovanje »Zaveze« v Celju. Ker je našega društva 47 članov, se določi en delegat in sicer je bil izvoljen za delegata tovariš Mirko Praprotnik. Kot namestnik predsednika se udeleži tega zborovanja tovariš Ivan Šmajdek.

V društveno razsodišče so bili izvoljeni: Predsednik: tov. Janko Toman, nadučitelj v Moravčah; preds. nam.: tov. Peter Sirc, učitelj v Mengšu; 1. prisednik: tovarišica Zinka Bole, učiteljica v Domžalah; 2. prisednik: tov. Franc Jordan, nadučitelj v Ihanu; 1. pris. nam.: tovarišica Marija Estova, učiteljica na Rovih; 2. pris. nam.: tovariš Rudolf Knez, učitelj v Št. Vidu.

Predsednik Tomo Petrovec je nato omenil, da pozivlja okrožnica »Zaveze«, naj stopijo učiteljska društva v stik s »Slomškovo zvezo« glede »Unije« ter vprašal navzoče učiteljstvo, kakšno stališče zavzema napram temu. Soglasno se je sklenilo, da se zborovanje s »Slomškovo zvezo« opusti. — Nadalje se je sklenilo, da se na resolucije »Mariborskega učiteljskega društva« odgovori, da kamniško učiteljsko društvo ne soglaša s temi resolucijami.

Glede kvalifikacije učiteljstva po šolskih voditeljih se je na predlog tovariša Smoleta sestavila resolucija, da se naj kvalifikacija učiteljstva po šolskih voditeljih popolnoma opusti. Ta predlog je bil soglasno sprejet.

Pri slučajnostih se je sklenilo, da naj se članom društva sporoči, da se opravičijo pisмено ali po drugi osebi tovariški tajnici, ako se ne udeležijo učiteljskih zborovanj.

Na prdlog tovariša Ivana Šmajdeka se je soglasno sklenilo, da se tovarišu Luka Jelencu v Ljubljani izreče zaupnica z ozirom na napade na njegovo osebo.

S tem je bil dnevni red izčrpan. Predsednik tov. Tomo Petrovec se je še enkrat zahvalil zborovalcem ter zaključil zborovanje.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj je zborovalo dne 17. junija na Zidanem mostu. Ako se pomisli, da so bili primorani nekateri udeležniki vsled slabe prometne zveze priti že na predvečer na kraj zborovanja, drugi se pa že tudi pred 4. uro podati od doma, mora jim vsakdo priznati ne le stanovske zavestnosti, temveč tudi nje poštrevnosti. Vsa čast jim! Delegatom v Celje sta izvoljena tovariša Četina Ivo in Pukmeister Jakob; namestnici pa sta tovarišici Drobničeva in Stegenskova. V Beograd pošlila društvo svojega predsednika tov. A. Gnusa.

Za ta dan naprošeni predavatelj g. dr. Ljud. Pivko je govoril o nekaterih redovnih vajah telovadbe. Dasi nam znan po svojih spisih mladinskih iger kot večšak telovadbe in telesne vzgoje, napravil nam je s svojim temeljitim in zaokroženim predavanjem prijeten užitek, od katerega je vsakdo navzočih pridobil. Le škoda, da se je mo-

ral omejitvi vsled nedostatka časa samo na nekatere najvažnejše točke in vprašanja. Hvaležni pa bodemo gospodu predavatelju za knjigo o telovadbi, katero sestavlja.

Prihodnjič zborujemo početkom meseca julija. Dan se pravočasno razglasi. Na snidenje!

Radovljiško okrajno učiteljsko društvo je zborovalo dne 17. junija v Lescach. Vključ grozno slabemu vremenu nas je prihitelo od vseh strani nad 40 članov. Predsednik pozdravi navzoče, posebno pa tovariša akademika Zupančiča, ki je na novo nastopil službo v okraju. Nato nadaljuje tovariš predsednik Jan. Baraga svoj referat: Računstvo in ljudski šoli, kjer smo slišali zopet mnogo novega in posebnega. Referat se bo nadaljeval še na prihodnjih zborovanjih. Blagajničarka se je pritoževala zopet nad zamudniki. Tovarišice in tovariši! Nekateri še za lansko leto niste udine plačali. Zavedajte se te svoje mlačnosti pa poravnajte za lansko leto in vsaj še za prvo polovico tekočega leta. Imena zamudnikov se bodo prebrala na prihodnjem zborovanju. Po pravilih preste biti član, kdor ne plačuje redno udine. Naj bo to zadnji opomin! Sklenilo se je pozvati Zavezo, da deluje pri vladi z vsemi močmi, da bi bilo tudi učiteljstvo deležno zaplenjenega Pollakovega usnja. Nato se je izvolilo članstvo učiteljskega razsodišča in sicer: Predsednik: Stupica, podpredsednik: Hudč, prisednika: Baehler Leopold in Jeglič Amalija, za namestnika pa: Zupančič in Katarina Drol. Sklenilo se je dalje, da pristopi društvo kot član k »Tvornci učil« z enkratnim deležem. Ker je bila v zadnjem času po slovenskih dnevnikih objavljena notica glede imenovanja tovariša Jakliča za šol. voditelja v Radovljici ter bilo organizirano učiteljstvo pozvano, kakšno stališče da zavzema, se je tudi o tem sklenilo. Sklenilo se je poslati v »Slov. Narod« in v »Jugoslavijo« članek, da učiteljsko društvo popolnoma odobrava imenovanje tov. Jakliča za šolskega voditelja v Radovljici, ter izjavlja, da so vsi napadi na njega po časopisih neutemeljeni. Sprejele so se resolucije glede učiteljskih plač in zastopavljanja učiteljstva pri sestavljanju statusa državnih uradnikov, glede deželnih in okrajnih učiteljskih konferenc in radi pasivne učiteljske volilne pravice. Vse tri resolucije se odpošljejo na Zavezo v Ljubljano. Ker se bliža predlaganje in imenovanje novega okrajnega šolskega nadzornika in ima v teh dneh okr. šolski svet o tem svojo sejo, je sklenilo učiteljstvo, da bo energično protestiralo proti vsakeinu imenovanju nadzornika brez vednosti in sodelovanja učit. okr. društva. Tajnik.

Po slovanskem svetu.

Iz čehoslovaške republike.

—c **Osrednji svet učiteljskih organizacij v Čehoslovaški republiki** sklicuje neposredno po vseslovaškem zletu ustanovni kongres čehoslovaškega učiteljstva, kjer se bo osnovala »Čehoslovaška učiteljska občina«, enotna stanovska organizacija za celo republiko, podobna naši Uniji. Program kongresa je razdeljen na več sekcij, ki bodo zborovale istočasno. Protektorat nad učiteljskim kongresom je prevzel prezident Masaryk sam. Dosedaj je priloženih nad 1500 udeležnikov. Ali bo kdo zastopal Jugoslovane, Slovence? Kongres začne v petek 2. julija in traja 3 dni. Pripojena mu je čehoslovaška šolska razstava, kjer bo najzanimivejši oddelček »Trpljenje češkega učiteljstva za časa svetovne vojne.«

—c **Adolf Heyduk**, znani češki pesnik, ki je preložil na češčino tudi Baumbachovega »Zlatoroga«, je praznoval 85 letnico svojega rojstva. Njegova želja: »Samo svobodo, ah, svobodo mojim bratom daj, o Bog!« se je izpolnila: domovina jiha prosto, svobodno in on ži ujo.

—c **Prostovolni davki češkega učiteljstva**, ki ga je učiteljstvu naložil osrednji svet z ozirom na uvrstitev v činovne razrede po 50 K, 60 K in 70 K, v svrhu dobrodelnih zavodov učiteljskih, je prinesel dosedaj 386.815 Kč. Strmimo in posnemajmo!

—c **Najmanj 50 1-4 tedenskih počitniških tečajev** za deška ročna dela se vrši na Češkem po raznih čeških mestih. Za vse se je prijavilo toliko učiteljev, da jih morajo precejšno število zavrniti. V celi Jugoslaviji, ki ne potrebuje teh stvari, seveda ne bode nobenega, kar je samoobsebi umevno. O sveta tema, prosji za nas!

—c **Ob priliki praškega učiteljskega kongresa** priredi Praški učiteljski koncert v vinohradskem gledališču. Moravski učitelji v Narodnem domu smihovskem in na Vinohrazech, jugočeški učitelji v Karlinu in Praški učiteljice na Smihovu. Krona kulturnega dela!

—c **Volitve v senat in poslansko zbornico** so prinesle učiteljem komaj sedem zastopnikov izmed 301 člana zbornice in senata. Izvoljeni so: Jozef Smrtka, član čl. republikanske stranke, Fr. Houser, Haken Jozef, Ana Sycharova, člani čl. socialno demokratične stranke, za poslansko zbornico. Korešnik Alojzij, član čl. social. demok. stranke, Kadlčak Jozef, čl. ljudske stranke, za senat. Sicer so vse stranke privzele v kandidatno listino učitelje, a postavili so jih na tako mesto, da niso mogli biti izvoljeni. Učimo se!

—c **15. listopada 1920. bo preteklo 250 let od smrti J. A. Komenskega**, Bratski narod, predvsem češko učiteljstvo in ministarstvo prosvete proslavi 250 letnico smrti največjega pedagoga na ta način, da postavi Komenskemu v Amsterdamu češkega naroda dostojni spomenik, obenem pa izda nanovo njegova največja dela, med drugimi tudi za inozemce slavno izdajo »Trietium Catholicum« z latinskimi predgovori. Za ljudstvo bodo izdali poljudno izdajo »Informatorium školy«, ki ga naj dobi vsaka nevesta predno se poroči. Narodni svet skupno s Čehi v inozemstvu pa postavi v Pragi Komenskega vzorno šolo za otroke inozemskih Čehov, katerim tučina ne nudi zadosti in pravih narodnih šol. Tako slavi probujen narod svoje duševne velikane!

—c **Sivni naklad šolskih potrebščin** narodnih šol, naklad knjižnic, učil, osebni naklad učiteljstva krije Čehoslovaška republika iz državnih sredstev. Manjšinske šole pa vzdržuje država popolnoma. Tako je prišlo šolstvo na Češkem popolnoma v državne roke in godilo se mu bode dobro.

—c **Sto let je preteklo 12. V. 1920. odkar se je rodil največji češki moderni slikar Josip Manes**. Nedosegljive so njegove slike iz otroškega življenja pod naslovom »Dětské zabavy«. V proslavo stoletnice jih je izdala državna založnica knjiž. Cel ciklus stane 15 Kč (8 slik) in jih mora naročiti vsaka šola.

—c **Prof. J. A. Pipala** uvaža v češke šole sistem ameriškega telesnega vzgoje, ki sloni na temelju mladinskih iger, vajam na orodju in posveča manjšo pozornost, za deklice jih pa sploh izloča. Pri igri se krepi telo, veča duševna bistrost, odločnost in disciplina. Amerikanece prenaša igra v življenje. Kdor igra pošteno, bo pošten tudi v življenju in narobe. Amerikanece vedno tekmuje, ne samo v igri, temveč še mnogo bolj v resničnem življenju. Tekma po sili človeka, da postane gentleman. Držati se mora točno pravil, ki jih igra zahteva. Amerikanece igra za celoto, za zmago svojega društva, svojega kluba. Če zaigra, se ne prepira, temveč gre mirno k nasprotniku, mu pda roko in mu čestita; doma ra potem premišljuje, zakaj da je izgubil. Tako Amerikanci, Čehi, kako pa mi? Naša mladina, sedanja generacija je že politično zastrupljena, je pisal Večerni list pred nedavnim časom. Povedal je resnico, zastrupljevalca pa je samo naznačil...

—c **Nravna vzgoja na čeških šolah**. 6. marca 1920 se je vršil v veliki dvorani češke tehnike shod zastopnikov šolstva, vseh kulturnih organizacij, univerzitetnih profesorjev itd., ki je sprejel sledečo resolucijo: Na vseh čeških šolah naj se s šolskim letom 1920—21. uvede kot obvezni, samostojni predmet brezkonfesijni pouk pravosti. Resolucijo utemeljuje 9 nadaljnjih točk. Pripominjamo, da je v Italiji nauk o pravosti uveden kot samostojni obvezni predmet od l. 1877., na Francoskem od l. 1882. na Angleškem od l. 1906., v Ameriki istokot dolgo, na Japonskem pa se celo uči že polnih 30 let. Kot prva pomožna knjiga za učitelje bo služila pravkar izdana priročna knjižica ravnatelja Fr. Mertu: »Nravna vzgoja v francoskih šolah«. Morda nam jo kdo prevede na slovenščino?

Iz Jugoslavije.

—c **V proslavo prihoda Nj. Visočanstva prestopa naslednika Aleksandra** smo izdali današnje številko, zato pa odpade list v četrtek 1. julija. Prihodnja številka izide v četrtek, dne 8. julija.

—c **Ljubljansko učiteljstvo je sprejelo sledeče resolucije:**

Učiteljstvo zbrano na izrednem zborovanju ljublj. učit. društva dne 22. junija 1920 sprejme soglasno sledeče resolucije:

1. Časopisje, ki reproducira take pamflete kot je dopis v »Slovencu« z dne 20. junija 1920 na viš. š. nadzornika g. Eng. Gangla smatramo za nasprotnika učiteljstva, učiteljskega stanu in njegovega ugleda; zato:

2. Izrekamo viš. š. nadzorniku, tov. Ganglu popolno zaupanje; njegovo poročilo na okr. učiteljski skupščini za Ljubljano vzamemo solidarno z zaupanjem na znanje ter smatramo napad v »Slovencu« kot osebno žaljenje njegove uradne osebe.

3. Kritika uradnega poročila spada v delokrog pedagoških listov in šolskih strokovnjakov, ne v politične dnevnike, kateri smatrajo notice in pamflete, sramoteče nadzornika, kot sredstvo za dosego političnih ciljev in osebnih koristi.

4. Vsak osebni napad v časopisju na člane našega stanu zavračamo in obsojamo; tako je avtor takih napadov učitelj, nimamo ž njim nobene zveze in stikov.

5. Zavezo naprošamo, da sprejete resolucije predložiti kot izraz inenena ljubljanskega učiteljstva meročanim šolskim činiteljem: dalje prosimo Zavezo, da o sklenjenih resolucijah poroča vsem okr. učiteljskim društvom, katera naj oseben napad na viš. šol. nadzornika odbijejo tako, kakor zasluži »Slovenec« članek.

O p o m b a: Opozarjamo na poročilo o tem zborovanju, ki ga prinasamo med društvenimi vestmi.

—c **Uvrstitev učiteljstva v pragmatiko**. Po poročilih, ki smo jih prejeli iz Beograda, je predlog u ureditvi uradnih plač izgotovljen. Za učiteljstvo bi prišle tri stopnje v poštve, t. j. IV. stopnja, ki zahteva izobrazbo štirih razredov srednje šole ali temu enako, III. stopnja, ki zahteva srednješolsko maturo ali tej enaka in II. stopnja, ki zahteva srednješolsko izobrazbo ali tej enako in še kak izpit, ki je med to in visokošolsko izobrazbo. Kakor je že iz poročila tov. Sokoliča razvidno, prične IV. stopnja s plačo 2400 din. in se zvišuje na 2700 din., 3000, 3300, 3600, 3900, 4300, 4700, 5100 in na vsake tri leta odpade aktivitetna doklada 960, 1200, 1500, ki se računa v pokojnino, kakor se glasi poročilo tov. Sokoličeva, ki smo ga priobčili zadnjič. Tretja stopnja prične s 3000 (akt. d. 1500), 4700, 5100, 5500 (akt. d. 1800), 6000, 6600. Napredovanje je na prvih štirih stopnjah po dve leti, naprej po tri leta. Druga stopnja prične s 3600 (akt. d. 1200), 3900, 4300 (akt. d. 1500), 4700, 5100, 5500 (akt. d. 1800), 6000, 6600, 7200 (akt. d. 2100), 7800, 8400. Napredovanje se vrši na prvih petih stopnjah po dve leti in naprej po tri leta. Neoženjeni prejemajo za 10% nižjo akt. doklado. Za ženo je določenih 720 in za vsakega otroka po 540 din. letno. Obrnili smo se v Beograd za podroben načrt pragmatike, ki ga priobčimo, kakor hitro ga prejmemo.

—c **Ustanovitev podružnice »Jugoslovaške Matice«**. V nedeljo, 20. junija se je vršil v dvorani »Narodnega doma« ustanovni občni zbor ljubljanske podružnice »Jugoslovaške Matice«. Kot glavna točka je bila na dnevnem redu volitev novega odbora. V novi odbor je bil izvoljen kot zastopnik učiteljstva tov. Ciril Petrovec s I. mestne deške ljudske šole. Učiteljstvu v splošnem toplo priporočamo pristop; naj bi ne bilo zavednega tovariša in zavedne tovarišice, ki bi ne bil(a) član(ica) te nove narodnoobrambene organizacije. Posnemajte tovariše in tovarišice na I. mestni deški ljudski šoli, ki so do zadnjega pristopili v krog brambovcev ljube domovine! Mesečni prispevek znaša 1 dinar. Priglasje sprejema tov. Petrovec ali Pisarna za zasedeno ozemlje v Pražakovi ulici št. 3, I. n. 2. str.

—c **Gojenci III. letnika na drž. mošk. učiteljsku v Ljubljani — bivši vojak**. (Dopis.) Žalostno je, da ravno oni, ki so trpeli in v krvavem potu svojega obraza zidali nesebično temelj in hišo naše Jugoslavije, so danes od staromodnih birokratičnih reformatorjev in doktrinarjev zastopljeni in ni pretirano rečeno — teptani. Avstrija je tem nadebudnim pionirjem kulture ubila mladost po internacijah in frontah. Danes se jim pa hoče ubiti še nergijo do dela. Članek teh fakičnih trpinov zadnje številke ne sme iti z dnevnega reda in ostati glas vpijočega v puščavi. Gospoda pri viš. šol. svetu in ravnateljstvu! Uživate se malo v njihov položaj! Že iz socialnega stališča bi se jim morala nuditi pomoč. Pred ciljem so nekateri bili izmed teh siromakov. Odvedli so jih iz klopi na ljublj. grad. Gonili so jih kot prostake po frontah. Trneli so, zatajevali so in niso obupali. In kdo se danes pobriga zanje? Ali bomo dopustili delati krivico onim, ki so nam pomagali ustanoviti našo Jugoslavijo? Zganite se in podprite malo one stare birokrate, in naj velja za nje sploh nek ferman, ter naj posvetijo malo več brige tej prizadeti dvajsetorici!

—c **Kmetijski tečaj za ljudskošolske učitelje**. Poverništvo za kmetijstvo priredi v času od 19. julija do 22. avgusta t. l. kmetijsko nadaljevalni tečaj za učitelje na kmetijski šoli na Grmu in ravno tak tečaj od 6. septembra do 10. oktobra na kmetijski šoli v Št. Jurju ob juž. žel. Vpoštevali se bodo zlasti prosilci iz krajev, kjer je upati, da se najprej ustanove kmetijsko-nadaljevalne šole.

—c **Gospodinjstvo za učiteljice** priredi poverništvo za kmetijstvo v Marjanšču v Ljubljani in sicer v času od 10. julija do 22. avgusta t. l. Namen mu je, usposobiti ljudskošolske učiteljice za pouk na gospodinjstvo-nadaljevalnih šolah. Prednost imajo učiteljice iz krajev, kjer je žele, da se naprej vpeljejo gospodinjstvo-nadaljevalni tečaji v zvezi z ljudsko šolo.

—c **Na državnem moškem učiteljsku v Mariboru** se vršijo sprejemi v začetku novega šolskega leta v septembru. Iz-

redno pa se lahko oglasijo s svojim izpričevalom drugega polletja tekočega šolskega leta (toda samo za sprejem v prvi letnik) do 15. julija t. l. učenci, ki so dovršili z ugodnim uspehom štiri razrede srednjih šol ali pa štirirazredno meščansko šolo.

—c **Stavka učiteljstva v Črni gori končana**. Stavka učiteljev v Črni gori je končana. Nastala je, ker so zahtevali učitelji, naj se zenačijo njihove plače z učiteljskimi plačami v Srbiji. Na to se jim je odgovorilo, da se zahtevi ne more ugoditi, dokler ne bo uveljavljen zakon, ki bo uredil vprašanje učiteljskih plač za vso Jugoslavijo. Po pojasnitvi se zadeve so prenehali učitelji stavkati in so nastopili službo.

Neodrešena domovina.

—c **Glas iz Beneške Slovenije**. Goriška »Straža« priobčuje v svoji 24. številki z dne 10. t. m. s skrajne zahodne meje Slovenstva — iz Beneške Slovenije sledeči zanimiv spis: »Da si ne bodo kje ljudje mislili, da beneških Slovencev ni več na tem svetu, da jih je pometla svetovna vojna ali požrla četrti kultura svetovno znanih odrešnikov, povej ti, draga Straža, vsemu vesoljnemu svetu, da beneški Slovenci še žive, in da kakor jih nobena kultura od devetega stoletja do danes ni mogla zatreti, tako jih ne zatre ne četrti, ne peta do sodnega dneva. Nikoli nismo imeli slovenskih šol, imeli smo pa italijanskih več kakor v vsej Kalabriji, vedno so nas teptale politične in večkrat tudi cerkvene oblasti, pri nas je vedno vladala politična nezavednost, ki je posledica napadne kulture, vedno smo bili odrezani od ostalih Slovencev, dostikrat se poznali jih nismo, in vendar smo ohranili stare meje našemu jeziku. Beneški Slovenec proda svojo politično zavest, zataji svoje čustvo, pa svojega jezika se ne bo sramoval nikoli, in kakor ob sobotah v Čedadu stopi v prodajalno raznega blaga, nagovori prodajalca slovensko, četudi ve, da je kak Napolitanec. Povej, »Straža«, vsem Slovincem sveta, da kar od nas piše neki Fr. Babudri v svoji brošuri naslovljeni: »Novim podložnikom Italije«, češ, da imamo slovenske šole, vse svoboščine, da smo zadovoljni itd., da je vse to le podla izmišljotina, proti kateri ogorčeno protestiramo. Veli »Straža«, da hrepenenje po kulturi je tudi nam prirojeno, da vedno nestrno pričakujemo, da nas ob sobotah razveseli s svojim prihodom. Četudi ima pri nas le malo naročnikov, ima pa mnogo čitateljev, ker tvoje številke tečejo iz roke v roko. — Pozdravi vse naše brate širom sveta!«

—c **Delavska resolucija**. Učiteljski sindikat (furlanski odsek) je imel v minolem mesecu shode v Trzinu, Gradiški, Cervignanu, Korminu in Oljiši, na katerih je bila sprejeta sledeča, za šolo in učiteljski stan važna resolucija: »Delavstvo, sklicano po Delavski zbornici v Trzinu na javen shod dne 16. maja 1920, potem ko je čulo poročilo o splošnih razmerah ter o stanju učiteljstva, konstatira vnovič, da je šola po svoji sedanjosti uredbi še vedno orožje buržuazne nadvlade in zatiranja na škodo delavstva, zato pripozna visok pomen boja, ki ga je započel učiteljski sindikat in ki stremi za tem, da se monopol otroške vzgoje iztrga iz rok buržuazije, ki je to vzgojo do danes izvrševala pod vplivom pretirane in bolehave patrijotične nacionalistične ideologije; obžaluje nečloveško ravnanje vlade napram učiteljstvu, ki je do danes plačano na način, da učitelj ne more posvetiti vseh svojih moči v prid šole; zahteva, da vlada takoj odpravi te razmere s tem, da dovoli, računavši od 1. maja 1920, stoo odstotni povisek na sedanjih plačah in to provizorično, dokler se ne uredi službeni prejemki; izraža svojo brezpogojno solidarnost z učiteljstvom sindikata v njegovem gibanju, in izjavlja, da je vsak čas pripravljen skupno nastopiti s tem učiteljstvom na način kakor bo določila Delavska zbornica, kot zastopnica delavskih organizacij.« Slična resolucija je bila isti dan sprejeta na shodih v Kopru, Izoli in Miljah, ki so jih sklicale tozadevne Delavske zbornice.

—c **Učiteljske plače v Istri**. Učiteljske plače so urejene v Italiji po Bereninijevem zakonu z dne 1. maja 1919. Dasi je ta zakon raztegnjen tudi na zasedeno ozemlje, čaka istrsko učiteljstvo zaman, da se laški kulturonošci zganejo. Obljub je bilo dovolj in čas bi tudi že enkrat bil, da se ti mogoci sponnijo na stradalajoče učiteljstvo.

—c **Klic po šolstvu**. V Biljani, slovenski občini onkraj Soče, so imeli mnogoštevilno obiskano shod, na katerem sta bili med drugim sprejeti sledeči dve resoluciji: Goriški Slovenci, zbrani na javnem zborovanju v Biljani, zahtevajo 1, da se spoštujejo in ščitijo pravice slovenskega naroda do neomejene rabe slovenskega jezika v vseh javnih, bodisi državnih, bodisi avtonomnih uradih; 2, da se slovenski deci ne omejuje priložnost, izobraževati se v slovenskih šolah, ter protestirajo proti temu, da so se slovenske šole pregnale iz Gorice, ki je naravno središče goriških Slovencev.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovaškega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Spominajte se rezervnega sklada »Zaveze«!